

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ
Occupational Standard and Professional Qualifications

สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ สาขาโภชนาการ

จัดทำโดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล

1. ชื่อมาตรฐานอาชีพ

สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ สาขาโภชนาการ

2. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐาน

ครั้งที่ 1/2568

3. ทะเบียนอ้างอิง (Imprint)

N/A

4. ข้อมูลเบื้องต้น

โภชนาการ เป็นพื้นฐานสำคัญของสุขภาพ การเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในยุคที่ปัญหาทุพโภชนาการซ้ำซ้อน (Double Burden of Malnutrition) กำลังเกิดขึ้นพร้อมกัน ทั้งภาวะขาดสารอาหารในกลุ่มเปราะบาง และการบริโภคเกินในรูปแบบที่ผิด ส่งผลให้โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานการณ์เหล่านี้ทำให้ ระบบสุขภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการป้องกัน มากกว่าการรักษา และส่งผลให้อาชีพในสายงานโภชนาการ มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในอาชีพหลักที่สำคัญ ได้แก่อาชีพ **“ผู้ส่งเสริมโภชนาการชุมชน”** ที่ขับเคลื่อนระบบสุขภาพเชิงรุกในระดับพื้นที่บุคลากรในกลุ่มนี้มีสมรรถนะด้านเทคนิคที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะในประเด็นด้านความมั่นคงทางโภชนาการ และ สุขภาวะของกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ และประชาชนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ นอกจากนี้ผู้ส่งเสริมโภชนาการชุมชนมีบทบาทหลักอื่นๆได้แก่ วิเคราะห์และคัดกรองภาวะโภชนาการของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดความรู้ด้านโภชนาการพื้นฐานที่เข้าใจง่าย และปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรในท้องถิ่น สนับสนุนการวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องอาหารอย่างยั่งยืน เช่น การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น อาหารตามฤดูกาล และการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน ประเมินผลกระทบของการดำเนินงานด้านโภชนาการในชุมชน และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

ในบริบทของสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชาชนต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมหาศาลจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อกระแสหลัก สื่อออนไลน์ หรือสื่อสังคมดิจิทัล การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพได้ก่อให้เกิดภาวะที่บุคคลได้รับข้อมูลมากเกินกว่าที่จะสามารถประมวลผลหรือประเมินคุณภาพของข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาหาร โภชนาการ และสุขภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ ข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อในปัจจุบันมีทั้งที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ขาดความน่าเชื่อถือ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการตลาดแอบแฝง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากขาด “ความเข้าใจเชิงลึก” (Informed Understanding) และมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารหรือดำเนินพฤติกรรมสุขภาพจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม สถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของ **“อาชีพผู้ให้คำแนะนำด้านอาหารและโภชนาการ”** ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรวิชาชีพที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางในการกลั่นกรองข้อมูล ประเมินความเหมาะสมของเนื้อหา และสื่อสารสาระสำคัญเกี่ยวกับโภชนาการให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้อง เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีวิจารณญาณ การป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเองอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันปัญหาสุขภาพของประชากรมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และภาวะอ้วน ที่มีสาเหตุสำคัญมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหาร **“อาชีพผู้ประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ”** จึงมีความสำคัญอย่างมากโดยทำงานร่วมกับนักโภชนาการ แพทย์ หรือผู้ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ เพื่อให้การบริโภคอาหารเป็นส่วนหนึ่งของแผนดูแลสุขภาพอย่างครบวงจร ที่คลอบคลุมในด้านๆต่างๆ ได้แก่ ออกแบบและพัฒนาตำรับอาหารเพื่อสุขภาพ โดยใช้วัตถุดิบที่หลากหลาย ปรุงให้น่ารับประทาน ลดการใช้น้ำตาล ไขมัน และโซเดียม โดยไม่ลดคุณภาพรสชาติ ปรุงและจัดบริการอาหาร ให้ตรงตามหลักโภชนาการเฉพาะกลุ่ม ควบคุมคุณภาพอาหารและความปลอดภัย ตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การเก็บรักษา ไปจนถึงการจัดเสิร์ฟ ตามหลักสุขาภิบาลอาหารและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความยั่งยืนของระบบอาหาร ด้วยการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นตามฤดูกาล ลดของเสียอาหาร (food waste) และส่งเสริมการผลิตที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

กลไกขับเคลื่อนระบบสุขภาพที่มีบทบาทเชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน มีความเกี่ยวข้องกับ **“อาชีพนักโภชนาการ”** ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องมีสมรรถนะทั้งด้านเทคนิคและทฤษฎีขั้นสูงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางโภชนาการ ในบริบทที่ซับซ้อน เช่น การจัดการภาวะทุพโภชนาการซ้อน (double burden of malnutrition) หรือโภชนาการในกลุ่มเฉพาะที่มีข้อจำกัด ตลอดจนสามารถวางแผนและบริหารจัดการโภชนาการ อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูภาวะโภชนาการ ให้คำปรึกษาและเป็นแหล่งความรู้วิชาการ ที่น่าเชื่อถือสำหรับบุคลากรสุขภาพ ภาคการศึกษา ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย สามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้ผลงานวิจัย หรือนวัตกรรมที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based nutrition) เพื่อสนับสนุนแนวทางการบริโภคที่เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมแนวคิดโภชนาการเชิงป้องกันและองค์รวม (preventive & holistic nutrition) โดยเชื่อมโยงกับสุขภาพกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลทางวิชาการบ่งชี้ว่าอาหารและโภชนาการ เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดสุขภาพที่สำคัญในระยะยาว ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพด้านโภชนาการจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันโรค ลดภาระค่าใช้จ่ายในระบบสาธารณสุข และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน

ดังนั้นการมีมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านโภชนาการ จึงมีความสำคัญในการสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละบทบาท
พัฒนาศักยภาพบุคลากรสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนด้านอาหารของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างแรงงานที่มีมูลค่าสูง สนับสนุนเศรษฐกิจฐานสุขภาพ (Health Economy) และเปิดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)
นอกจากนี้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่มีเส้นทางการเติบโตชัดเจน ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับเชี่ยวชาญ ช่วยให้บุคลากรในสายโภชนาการสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่อง โดยไม่จำกัดเฉพาะวุฒิทางการศึกษา แต่เน้นที่สมรรถนะจริงในการทำงาน

5. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐานในแต่ละครั้ง

ครั้งที่ 1/2568

6. ครั้งที่

1

ปีที่ประกาศ 2568

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

1. การทบทวนการเลื่อนระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification Pathways)
2. การปรับหน่วยสมรรถนะแต่ละอาชีพให้มีความกระชับ ชัดเจน และสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ 8 ระดับ
3. การแก้ไขชื่ออาชีพจากเดิม “อาชีพผู้ปรุงประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ” เป็น “อาชีพผู้ประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ” เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมกับการปฏิบัติงานจริง
4. การแก้ไขชื่ออาชีพภาษาอังกฤษของอาชีพผู้ให้คำแนะนำด้านอาหารและโภชนาการ จากเดิม(Food and nutrition coach/advisor) เป็น (Food and nutrition communicator) ให้สอดคล้องตามการปฏิบัติงานจริง
5. การจัดทำมาตรฐานอาชีพ นักโภชนาการ เพิ่มเติม

7. คุณวุฒิวิชาชีพที่ครอบคลุม (Professional Qualifications included)

สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ

สาขาโภชนาการ

อาชีพนักโภชนาการ ระดับ 5

8. คุณวุฒิวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (Related Professional Qualifications)

N/A

9. หน่วยสมรรถนะทั้งหมดในมาตรฐานอาชีพ (List of All Units of Competence within this Occupational Standards)

รหัสหน่วยสมรรถนะ	**เนื้อหา**
04101	ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์
04102	ประเมินภาวะโภชนาการ
04103	วางแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
04201	ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

10. ระดับคุณวุฒิ

10.1 สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ สาขาโภชนาการ อาชีพนักโภชนาการ ระดับ 5

คุณลักษณะของผลการเรียนรู้ (Characteristics of Outcomes)

เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการทำงานโดยใช้เทคนิคและการจัดการ
สามารถคิดวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงทั่วไปได้ด้วยตนเอง
วางแผนและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน ประเมินคุณภาพของงาน
และพัฒนาผลิตภาพการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายในการปฏิบัติงานด้านอาหารและโภชนาการ
สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์ ในส่วนที่เป็นข้อมูลความต้องการสารอาหารในแต่ละช่วงวัย
และข้อมูลความสัมพันธ์ของโภชนาการต่อการป้องกันโรค มีความรู้และทักษะในการประเมินภาวะโภชนาการ และวางแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

ทั้งในระดับบุคคลและชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย
ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมถึงส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

การเลื่อนระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification Pathways)

1) อยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านโภชนาการ หรือ
2) สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและโภชนาการจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่ได้รับการรับรองหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและโภชนาการ ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือ
3) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและโภชนาการ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

หลักเกณฑ์การต่ออายุหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ

N/A

กลุ่มบุคคลในอาชีพ (Target Group)

นักโภชนาการ นักวิชาการโภชนาการ โภชนากร ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องด้านการแพทย์และสาธารณสุข
(ไม่รวมนักกำหนดอาหาร) บุคลากรด้านสุขภาพในองค์กรส่วนท้องถิ่น นักธุรกิจด้านอาหารและโภชนาการ ผู้สื่อสารและแนะนำให้ความรู้ด้านโภชนาการ

หน่วยสมรรถนะ (หน่วยสมรรถนะทั้งหมดของคุณวุฒิวิชาชีพนี้)

04101 ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์
04102 ประเมินภาวะโภชนาการ
04103 วางแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
04201 ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่

1. ตารางแสดงหน้าที่ 1

ประกาศใช้ ณ

ตาราง 1 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY PURPOSE , KEY ROLES , KEY FUNCTION

ความมุ่งหมายหลัก Key Purpose	บทบาทหลัก Key Roles		หน้าที่หลัก Key Function	
คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
พัฒนาและยกระดับการให้บริการด้านอาหารและโภชนาการให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ	04	วางแนวทางการจัดการทางด้านโภชนาการที่เหมาะสมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย	041	ให้คำปรึกษาด้านโภชนาการ
			042	ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการ

คำอธิบาย ตารางแผนผังแสดงหน้าที่เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานเพื่อให้ได้หน้าที่หลัก (Key Function)

2. ตารางแสดงหน้าที่ 1 (ต่อ)

ประกาศใช้ ณ

ตาราง 2 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY FUNCTION , UNIT OF COMPETENCE , ELEMENT OF COMPETENCE

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**
041	ให้คำปรึกษาด้านโภชนาการ	04101	ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์	0410101	ให้ข้อมูลความต้องการสารอาหารในแต่ละช่วงวัย
				0410102	ให้ข้อมูลความสัมพันธ์ของโภชนาการต่อการป้องกันโรค
		04102	ประเมินภาวะโภชนาการ	0410201	ระบุวิธีประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
				0410202	ตรวจสอบสภาวะทางโภชนาการ
		04103	วางแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	0410301	กำหนดกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตแผนงานอย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
				0410302	ออกแบบแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย
042	ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการ	04201	ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	0420101	ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายตามแนวคิดการป้องกันโรคระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ
				0420102	ประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

คำอธิบาย

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่ (ต่อ) เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานหลังจากได้หน้าที่หลัก (Key Function) เพื่อให้ได้ หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competence) และหน่วยสมรรถนะย่อย (Element of Competence)

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 04101

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

นักโภชนาการ (Nutritionist)
ISCO 2265 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและนักโภชนาการ

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์ ได้แก่
การให้ข้อมูลความต้องการพลังงานและสารอาหารที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย
และลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายเพื่อการป้องกันโรค

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

นักโภชนาการ (Nutritionist)

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

N/A

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
0410101 ให้ข้อมูลความต้องการสารอาหารในแต่ละช่วงวัย	1. ระบุช่วงวัยและลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 2. ระบุความต้องการพลังงานและสารอาหารของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	ข้อสอบข้อเขียน
0410102 ให้ข้อมูลความสัมพันธ์ของโภชนาการต่อการป้องกันโรค	1. อธิบายกลไกหรือผลของโภชนาการที่มีต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 2. อธิบายบทบาทของโภชนาการในการป้องกันภาวะทุพโภชนาการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	ข้อสอบข้อเขียน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

1) ทักษะการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลทางโภชนาการ

2) ทักษะการใช้หลักโภชนาการพื้นฐานสำหรับวิเคราะห์ความเหมาะสมของพฤติกรรมการบริโภค

3) ทักษะการอธิบายความแตกต่างระหว่างโภชนาการพื้นฐานกับโภชนาการประยุกต์ ในเชิงวิชาการและในบริบทของชีวิตประจำวัน

4) ทักษะการสื่อสารข้อมูลโภชนาการ

5) ทักษะการเลือกวิธีการให้คำแนะนำหรือสื่อสาร

6) ทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

(ข) ความต้องการด้านความรู้

1) ความรู้เกี่ยวกับหลักการของโภชนาการพื้นฐาน

- ความหมายของสารอาหารหลักและบทบาทของสารอาหารแต่ละชนิดในร่างกาย
- แนวทางการบริโภคอาหาร
- ความต้องการพลังงานและสารอาหารของร่างกายตามข้อแนะนำธงโภชนาการ

2) ความรู้การประยุกต์ใช้ความรู้โภชนาการในบริบทของแต่ละกลุ่มประชากร

- การประยุกต์ใช้ความรู้โภชนาการในบริบทของแต่ละกลุ่มประชากร
- แนวทางปรับพฤติกรรมการบริโภคให้สอดคล้องกับสุขภาพและวิถีชีวิต
- โภชนาการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม อาชีพ และสิ่งแวดล้อม

3) ความรู้ด้านสุขภาพและสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง

- แนวโน้มปัญหาทางโภชนาการในชุมชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างโภชนาการ กิจกรรมทางกาย สุขภาพจิต และโรคที่เกิดการการบริโภคอาหาร
- บทบาทของโภชนาการในระบบสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

หลักฐานที่ต้องการจะกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับการประเมินและควรที่จะใช้ประกอบร่วมกันกับเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance criteria) และความรู้ที่ต้องการ (Required skills and knowledge)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

1) เอกสารรับรองการปฏิบัติงานหรือประวัติการทำงาน

(ข) หลักฐานความรู้(Knowledge Evidence)

1) ผลทดสอบความรู้จากการสอบอัตนัย

2) ผลการสัมภาษณ์ (วิเคราะห์กรณีศึกษา)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

ผู้เข้ารับการประเมินต้องผ่านการประเมินที่ครอบคลุมในทุกขอบเขตความรู้และทักษะที่กำหนดในทุกสมรรถนะย่อย

(ง) วิธีการประเมิน

ผู้ประเมินดำเนินการประเมินความรู้ผู้เข้ารับการประเมินโดยใช้แบบทดสอบข้อเขียนแบบอัตนัย โดยพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านปฏิบัติงาน และหลักฐาน
ด้านความรู้

15. ขอบเขต (Range Statement)

ให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการพื้นฐานและโภชนาการประยุกต์ได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยระบุความต้องการพลังงานและสารอาหารได้อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายเพื่อการป้องกันโรคได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสามารถ

1) แยกแยะและอธิบายช่วงวัยของบุคคล (เช่น วัยทารก เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ) และลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้อง เช่น ความต้องการสารอาหาร พฤติกรรมการบริโภค ปัญหาทางโภชนาการที่พบบ่อย รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคของแต่ละกลุ่มได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2) ระบุค่าพลังงานที่จำเป็นต่อวันตามช่วงวัย เพศ น้ำหนัก กิจกรรม และสภาวะสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งอธิบายสัดส่วนและปริมาณสารอาหารหลักที่เหมาะสมตามแนวทางโภชนาการของประเทศหรือองค์กรสาธารณสุข เช่น ธงโภชนาการ ได้อย่างถูกต้อง

3) อธิบายบทบาทของสารอาหารที่สำคัญต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ระบบประสาท ระบบภูมิคุ้มกัน ระบบไหลเวียนโลหิต และระบบกล้ามเนื้อ รวมถึงผลกระทบของภาวะขาดหรือเกินสารอาหารแต่ละชนิดได้อย่างถูกต้องตามหลักชีวเคมีและสรีรวิทยา

4) เชื่อมโยงความรู้ทางโภชนาการกับการป้องกันภาวะทุพโภชนาการ โดยอธิบายกลไกของอาหารและสารอาหารต่อความเสี่ยงของภาวะทุพโภชนาการ รวมถึงแนวทางการปรับพฤติกรรมการบริโภคเพื่อป้องกันหรือชะลอการเกิดภาวะทุพโภชนาการได้อย่างถูกต้อง

โดยหน่วยสมรรถนะนี้ไม่รวมถึงการให้คำแนะนำด้านโภชนบำบัดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดูแลทางโภชนาการสำหรับผู้ป่วย

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1) โภชนาการพื้นฐาน หมายถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารอาหารที่ร่างกายต้องการ การทำงานของสารอาหารในร่างกาย ปริมาณที่ควรบริโภคในแต่ละวัน และความสำคัญของการบริโภคอาหารให้หลากหลายและสมดุล เพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

2) โภชนาการประยุกต์ หมายถึง การนำความรู้ด้านโภชนาการพื้นฐานมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยคำนึงถึงช่วงวัย สภาพร่างกาย ภาวะสุขภาพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความต้องการพิเศษ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค

3) ภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง สภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารไม่เพียงพอหรือไม่สมดุลกับความต้องการของร่างกาย ซึ่งอาจเกิดจากการบริโภคอาหารน้อยเกินไป หรือการได้รับสารอาหารบางชนิดไม่ครบถ้วน ส่งผลให้ร่างกายเจริญเติบโตและทำงานได้ไม่เป็นปกติ โดยภาวะทุพโภชนาการแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ภาวะขาดสารอาหาร (Undernutrition) และภาวะโภชนาการเกิน (Overnutrition)

4) หลักโภชนาการ หมายถึง แนวทางหรือหลักการพื้นฐานในการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย เพื่อให้ได้รับสารอาหารครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และสนับสนุนการเจริญเติบโตและการทำงานของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ

5) หลักวิชาการ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือแนวทางที่ได้มาจากกระบวนการศึกษา ทดลอง วิจัย และสรุปผลอย่างเป็นระบบตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์หรืออ้างอิงได้ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการหรือวงวิชาชีพ

6) โภชนบำบัด (Medical Nutrition Therapy: MNT) หมายถึง การใช้หลักโภชนาการอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน เพื่อป้องกัน รักษา หรือชะลอการดำเนินของโรค โดยมีการประเมินภาวะโภชนาการ วางแผนการบริโภคอาหารอย่างเหมาะสม และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดำเนินการโดยนักกำหนดอาหารหรือบุคลากรที่มีความรู้ทางโภชนาการเฉพาะด้าน

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

18.1 เครื่องมือประเมิน (ให้ข้อมูลความต้องการสารอาหารในแต่ละช่วงวัย)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

18.2 เครื่องมือประเมิน (ให้ข้อมูลความสัมพันธ์ของโภชนาการต่อการป้องกันโรค)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

ดูรายละเอียดจากคู่มือประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 04102

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ประเมินภาวะโภชนาการ

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

นักโภชนาการ (Nutritionist)
ISCO 2265 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและนักโภชนาการ

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการประเมินภาวะโภชนาการ สามารถระบุและเลือกวิธีประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย
สามารถดำเนินการประเมิน วิเคราะห์
และแปลผลการภาวะโภชนาการโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

นักโภชนาการ (Nutritionist)

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

N/A

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
0410201 ระบุวิธีประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	1. ระบุหลักการประเมินภาวะโภชนาการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 2. เลือกใช้วิธีการประเมินทางโภชนาการได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย	ข้อสอบข้อเขียน
0410202 ตรวจสอบสภาวะทางโภชนาการ	1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานละตัวชี้วัดภาวะโภชนาการของบุคคลเป้าหมายได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ 2. ใช้เครื่องมือคัดกรองภาวะโภชนาการได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 3. บันทึกผลและแปลผลข้อมูลได้อย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ	ข้อสอบข้อเขียน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

1) ทักษะการเลือกวิธีประเมินให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2) ทักษะการใช้เครื่องมือวัดภาวะโภชนาการ

3) ทักษะการรวบรวมและจัดการข้อมูลภาวะโภชนาการ

4) ทักษะการบันทึกข้อมูลทางโภชนาการ

5) ทักษะการประเมินการบริโภคอาหาร

6) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลภาวะโภชนาการ

(ข) ความต้องการด้านความรู้

1) ความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในแต่ละช่วงวัย

- พัฒนาการของร่างกายและความต้องการสารอาหารในเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร
- ผลกระทบของภาวะโภชนาการต่อสุขภาพในระยะสั้นและระยะยาว

2) ความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินภาวะโภชนาการ

- การประเมินสัดส่วนและองค์ประกอบร่างกาย (Anthropometric assessment) เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง ดัชนีมวลกาย รอบเอว มวลไขมัน มวลกล้ามเนื้อ เป็นต้น
- การประเมินดัชนีทางชีวเคมี (Biochemical assessment) เช่น ระดับน้ำตาลและไขมันในเลือด
- การประเมินอาการและอาการแสดง (Clinical assessment)
- การประเมินการบริโภคอาหาร (Dietary assessment)

3) ความรู้ในการเลือกวิธีประเมินที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

4) ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะโภชนาการ

5) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประเมินภาวะโภชนาการ เช่น วิธีใช้เครื่องประเมินสัดส่วนและองค์ประกอบร่างกาย โปรแกรมคำนวณสารอาหารและภาวะโภชนาการ การใช้แบบบันทึกการบริโภคอาหาร เป็นต้น

6) ความรู้ในการบันทึกผลและแปลผลข้อมูลทางโภชนาการ

7) ความรู้ในการวิเคราะห์และระบุภาวะโภชนาการ เช่น การคำนวณพลังงานและสารอาหาร การใช้สถิติพื้นฐานเพื่อแปลผล และการประเมินสุขภาพจากผลรวมของข้อมูลเชิงกายภาพและพฤติกรรม

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

หลักฐานที่ต้องการจะกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับการประเมินและควรที่จะใช้ประกอบร่วมกันกับเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance criteria) และความรู้ที่ต้องการ (Required skills and knowledge)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

1) เอกสารรับรองการปฏิบัติงานหรือประวัติการทำงาน

(ข) หลักฐานความรู้(Knowledge Evidence)

1) ผลทดสอบความรู้จากการสอบอัตนัย

2) ผลการสัมภาษณ์ (วิเคราะห์กรณีศึกษา)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

ผู้เข้ารับการประเมินต้องผ่านการประเมินที่ครอบคลุมในทุกขอบเขตความรู้ และทักษะที่กำหนดในทุกสมรรถนะย่อย

(ง) วิธีการประเมิน

ผู้ประเมินดำเนินการประเมินความรู้ผู้เข้ารับการประเมินโดยใช้แบบทดสอบข้อเขียนแบบอัตนัย โดยพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านปฏิบัติงาน และหลักฐาน
ด้านความรู้

15. ขอบเขต (Range Statement)

ระบุและเลือกวิธีประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย สามารถดำเนินการประเมิน วิเคราะห์ และแปลผลการภาวะโภชนาการโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสามารถ

1) อธิบายหลักการพื้นฐานของการประเมินภาวะโภชนาการ เช่น ความสำคัญของการประเมิน ความแตกต่างของวิธีการประเมินแต่ละแบบ และความเหมาะสมของการใช้วิธีประเมินในแต่ละกรณี

2) เลือกใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายและเหมาะสมกับทรัพยากรและข้อจำกัดที่มีอยู่ เช่น เวลา บุคลากร หรือเครื่องมือที่ใช้ได้จริง

3) รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง อายุ การบริโภคอาหาร และประวัติสุขภาพ จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีความถูกต้อง เช่น ใช้แบบฟอร์มที่ได้มาตรฐาน หรือฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

4) ใช้เครื่องมือคัดกรองได้อย่างถูกต้อง เช่น การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบเอว หรือใช้แบบสอบถามเฉพาะกลุ่ม โดยปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่เป็นมาตรฐานสากลได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

5) บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินอย่างครบถ้วนและถูกต้อง

6) แปลผลภาวะโภชนาการโดยเปรียบเทียบผลประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การระบุภาวะโภชนาการปกติ ขาดสารอาหาร น้ำหนักเกิน หรืออ้วน

7) ระบุภาวะโภชนาการได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง เช่น ภาวะโภชนาการปกติ ขาดสารอาหาร น้ำหนักเกิน เป็นต้น

8) แนะนำแนวทางการปฏิบัติตัวเพื่อการมีสุขภาพที่ดีตามผลประเมินภาวะโภชนาการ

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1) ภาวะโภชนาการ หมายถึง สภาพหรือสถานะของร่างกายที่สะท้อนถึงการได้รับสารอาหารและพลังงานในปริมาณและสัดส่วนที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย เพื่อให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างปกติและมีสุขภาพดี

2) หลักโภชนาการ หมายถึง แนวทางหรือหลักการพื้นฐานในการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย เพื่อให้ได้รับสารอาหารครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และสนับสนุนการเจริญเติบโตและการทำงานของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ

3) หลักวิชาการ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือแนวทางที่ได้มาจากกระบวนการศึกษา ทดลอง วิจัย และสรุปผลอย่างเป็นระบบตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์หรืออ้างอิงได้ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการหรือวงวิชาชีพ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

18.1 เครื่องมือประเมิน (ระบุวิธีประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

18.2 เครื่องมือประเมิน (ตรวจสอบสภาวะทางโภชนาการ)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

ดูรายละเอียดจากคู่มือประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 04103

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ วางแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

นักโภชนาการ (Nutritionist)
ISCO 2265 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและนักโภชนาการ

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการวางแผนการดำเนินงานด้านโภชนาการที่ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน สามารถออกแบบ
และกำหนดแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

นักโภชนาการ (Nutritionist)

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

N/A

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
0410301 กำหนดกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตแผนงานอย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดทำแผนโภชนาการ 2. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ด้านโภชนาการ 3. กำหนดขอบเขตแผนงานได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านพื้นที่ ระยะเวลา เนื้อหา และทรัพยากร	ข้อสอบข้อเขียน
0410302 ออกแบบแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย	1. ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่คาดหวังของแผนงานสอดคล้องกับข้อมูลวิเคราะห์และ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2. ระบุขั้นตอนการดำเนินงานทางโภชนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค 3. สรุปแผนการดำเนินงานทางโภชนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	ข้อสอบข้อเขียน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

1) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรและลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

2) ทักษะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาทางโภชนาการในกลุ่มเป้าหมาย

3) ทักษะการวางแผนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงของบริบท

4) ทักษะการออกแบบแนวทางหรือมาตรการทางโภชนาการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

5) ทักษะในการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้

(ข) ความต้องการด้านความรู้

1) ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2) ความรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการด้านโภชนาการ

3) ความรู้เกี่ยวกับแนวทางโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

4) ความรู้ในการกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ที่วัดผลได้

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

หลักฐานที่ต้องการจะกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับการประเมินและควรที่จะใช้ประกอบร่วมกันกับเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance criteria) และความรู้ที่ต้องการ (Required skills and knowledge)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

1) เอกสารรับรองการปฏิบัติงานหรือประวัติการทำงาน

(ข) หลักฐานความรู้(Knowledge Evidence)

1) ผลทดสอบความรู้จากการสอบอัตนัย

2) ผลการสัมภาษณ์ (วิเคราะห์กรณีศึกษา)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

ผู้เข้ารับการประเมินต้องผ่านการประเมินที่ครอบคลุมในทุกขอบเขตความรู้และทักษะที่กำหนดในทุกสมรรถนะย่อย

(ง) วิธีการประเมิน

ผู้ประเมินดำเนินการประเมินความรู้ผู้เข้ารับการประเมินโดยใช้แบบทดสอบข้อเขียนแบบอัตนัย โดยพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านปฏิบัติงาน และหลักฐาน
ด้านความรู้

15. ขอบเขต (Range Statement)

วางแผนการดำเนินงานด้านโภชนาการที่ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน สามารถออกแบบและกำหนดแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสามารถ

1) เลือกหรือระบุกลุ่มบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากแผนโภชนาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น ถ้าวัตถุประสงค์คือเพื่อลดภาวะขาดสารอาหารในเด็กเล็ก กลุ่มเป้าหมายต้องเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่ใช่ผู้สูงอายุ เข้าใจลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายทั้งด้านอายุ เพศ สถานะสุขภาพ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การวางแผนตอบโจทย์ความต้องการจริง

2) เก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ภาวะโภชนาการ โรคที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหา รวมถึงความต้องการหรือสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม เช่น ต้องการอาหารเสริมธาตุเหล็ก หรือการอบรมความรู้ด้านโภชนาการ

3) กำหนดรายละเอียดแผนงานให้ชัดเจน ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พื้นที่ดำเนินการ ระยะเวลา เนื้อหา ทรัพยากร

4) กำหนดเป้าหมายของแผนงานสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) วางแผนลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เช่น สำรวจข้อมูลพื้นฐาน ประชุมวางแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้ และติดตามผลและประเมินความสำเร็จ

6) รวบรวมสาระสำคัญทั้งหมดของแผน เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาต่อในอนาคต

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1) การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของบุคคลหรือชุมชน เพื่อป้องกันโรคและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2) หลักวิชาการ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือแนวทางที่ได้มาจากกระบวนการศึกษา ทดลอง วิจัย และสรุปผลอย่างเป็นระบบตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์หรืออ้างอิงได้ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการหรือวงวิชาชีพ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

18.1 เครื่องมือประเมิน (กำหนดกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตแผนงานอย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

18.2 เครื่องมือประเมิน (ออกแบบแผนโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

ดูรายละเอียดจากคู่มือประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 04201

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

นักโภชนาการ (Nutritionist)
ISCO 2265 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและนักโภชนาการ

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ได้แก่
การระบุแนวคิดการป้องกันโรคที่เหมาะสมกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย
การออกแบบกิจกรรมและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การระบุเป้าหมาย ตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินผลกิจกรรม
การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและสรุปผลการดำเนินงาน
ส่งเสริมสุขภาพได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

นักโภชนาการ (Nutritionist)

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

N/A

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
0420101 ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายตามแนวคิดการป้องกันโรคระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ	1. ระบุแนวคิดการป้องกันโรคได้เหมาะสมกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย 2. ออกแบบกิจกรรมตามหลักแนวคิดการป้องกันโรค ได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย 3. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทตามแนวคิดการป้องกันโรค	ข้อสอบข้อเขียน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
0420102 ประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	1. ระบุเป้าหมายและตัวชี้วัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 2. ระบุเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและถูกต้องตามหลักวิชาการ 3. สรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 4. ทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After action review) ส่งเสริมสุขภาพ	ข้อสอบข้อเขียน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

1) ทักษะในการเลือกใช้แนวคิดการป้องกันโรค (เช่น การป้องกันระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ตติยภูมิ) ให้สอดคล้องกับลักษณะประชากร วัย ปัจจัยเสี่ยง และสภาพแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย

2) ทักษะการพัฒนาแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเป้าหมาย

3) ทักษะการบริหารจัดการกิจกรรม การเตรียมงาน ประสานงาน การใช้สื่อสารสนเทศหรือเทคนิคที่เหมาะสม การติดตามผลในระยะสั้นและระยะยาว

4) ทักษะการเลือกใช้เครื่องมือสำหรับการประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ

5) ทักษะการวิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน

(ข) ความต้องการด้านความรู้

1) ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการป้องกันโรค (Disease Prevention Concepts)
- ระดับของการป้องกันโรค: ระดับก่อนปฐมภูมิ (Primodial prevention) ปฐมภูมิ (Primary prevention) ทุติยภูมิ (Secondary prevention) และ ตติยภูมิ (Tertiary prevention)
- ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยเสี่ยง และโรค
- ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย

2) ความรู้เกี่ยวกับหลักการวางแผนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

3) ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการกิจกรรมในชุมชน
- การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่าย
- วิธีการขับเคลื่อนกิจกรรมสุขภาพระดับพื้นที่
- การสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรม

4) ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดด้านสุขภาพ (Goal & Indicator Setting)

5) ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

6) ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านสุขภาพ

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

หลักฐานที่ต้องการจะกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับการประเมินและควรที่จะใช้ประกอบร่วมกันกับเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance criteria) และความรู้ที่ต้องการ (Required skills and knowledge)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

1) เอกสารรับรองการปฏิบัติงานหรือประวัติการทำงาน

(ข) หลักฐานความรู้(Knowledge Evidence)

1) ผลทดสอบความรู้จากการสอบอัตนัย

2) ผลการสัมภาษณ์ (วิเคราะห์กรณีศึกษา)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

ผู้เข้ารับการประเมินต้องผ่านการประเมินที่ครอบคลุมในทุกขอบเขตความรู้ และทักษะที่กำหนดในทุกสมรรถนะย่อย

(ง) วิธีการประเมิน

ผู้ประเมินดำเนินการประเมินความรู้ผู้เข้ารับการประเมินโดยใช้แบบทดสอบข้อเขียนแบบอัตนัย โดยพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านปฏิบัติงาน และหลักฐาน
ด้านความรู้

15. ขอบเขต (Range Statement)

ระบุแนวคิดการป้องกันโรคที่เหมาะสมกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบกิจกรรมและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ระบุเป้าหมาย ตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินผลกิจกรรม วิเคราะห์ประสิทธิภาพและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสามารถ

1) เลือกใช้แนวคิดการป้องกันโรค เช่น การป้องกันก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ หรือตติยภูมิ ได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยเสี่ยง และสถานการณ์สุขภาพในพื้นที่

2) วางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเป้าหมาย โดยอิงตามแนวคิดการป้องกันโรคอย่างเป็นระบบ และปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่

3) ดำเนินกิจกรรมจริงในพื้นที่ เช่น การอบรม สื่อสารความรู้ การให้คำปรึกษา หรือกิจกรรมสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้เครื่องมือ วิธีการ และสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท

4) กำหนดเป้าหมายเชิงพฤติกรรมหรือผลลัพธ์ทางสุขภาพได้อย่างชัดเจนและสามารถระบุตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกิจกรรมและสามารถวัดผลได้จริง

5) เลือกใช้เครื่องมือที่ตรงกับตัวชี้วัด เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือทางชีวภาพ หรือการสังเกตพฤติกรรม โดยพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

6) ประเมินผลกิจกรรมโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือประเมิน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือเกณฑ์มาตรฐาน และสรุปผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1) การป้องกันโรคระดับก่อนปฐมภูมิ (Premodial prevention) หมายถึง การส่งเสริมสุขภาพเป็นการป้องกันไม่ให้มีปัจจัยเสี่ยง เช่น การลดการกินอาหารที่เสี่ยงต่อโรค การดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ ที่เหมาะสมกับวัย

2) การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ (Primary Prevention) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมหรือมาตรการเพื่อป้องกัน การเกิดโรคหรือปัญหาสุขภาพตั้งแต่ระยะแรก ก่อนที่ร่างกายจะเริ่มแสดงอาการหรือความผิดปกติใด ๆ โดยมุ่งเน้นการ ลดหรือกำจัดปัจจัยเสี่ยง และ ส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทั่วไป

3) การป้องกันโรคระดับทุติยภูมิ (Secondary Prevention) หมายถึง การดำเนินการเพื่อ ตรวจหาหรือวินิจฉัยโรคตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ก่อนที่จะแสดงอาการชัดเจน หรือในระยะที่ยังไม่มีภาวะแทรกซ้อน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถ รักษาได้ทันเวลา ป้องกันโรคลุกลาม และลดความรุนแรงของโรค

4) การป้องกันโรคระดับตติยภูมิ (Tertiary Prevention) หมายถึง การดำเนินการเพื่อ ลดความรุนแรงของโรค ป้องกันภาวะแทรกซ้อน และ ฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยหลังจากเกิดโรคแล้ว เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างใกล้เคียงปกติที่สุด ลดความพิการ และส่งเสริมคุณภาพชีวิต

5) การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของบุคคลหรือชุมชน เพื่อป้องกันโรคและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

6) การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After action review) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทั้งสิ่งที่ทำได้ดีและสิ่งที่ควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7) หลักวิชาการ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือแนวทางที่ได้มาจากกระบวนการศึกษา ทดลอง วิจัย และสรุปผลอย่างเป็นระบบตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์หรืออ้างอิงได้ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการหรือวงวิชาชีพ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

18.1 เครื่องมือประเมิน (ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายตามแนวคิดการป้องกันโรคระดับก่อนปฐมภูมิ ปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

18.2 เครื่องมือประเมิน (ประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักโภชนาการในระดับก่อนปฐมภูมิปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย)

1) แบบทดสอบข้อเขียน (อัตนัย)

ดูรายละเอียดจากคู่มือประเมิน